

Първа глава

АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИТЕ ОТЧЕТИ И ОЦЕНКА НА РИСКА В БАНКИТЕ

След прочитането на тази глава вие ще:

- научите кои са характерните особености на финансовите отчети на банките;
- знаете какви са съдържанието и структурата на отчета за финансовото състояние (счетоводния баланс) на банките;
- разберете какви са съдържанието и структурата на отчета за всеобхватния доход;
- научите какво отразява отчетът за промените в собствения капитал;
- знаете кои са особеностите на отчета за паричните потоци в банките;
- разберете какво е съдържанието и кои са особеностите на приложението към финансовия отчет на банките;
- научите как се оценяват и как се оповестяват рисковете в банките.

1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ФИНАНСОВИТЕ ОТЧЕТИ

Банките съставят финансовите си отчети, като спазват изискванията на Закона за счетоводството, Закона за кредитните институции, Международните стандарти за финансово отчитане (Международните счетоводни стандарти), Директива 2013/36 относно достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и инвестиционните посредници и Регламент за изпълнение (ЕС) 680/2014 за определяне¹ на техническите стандарти за изпълнение по отношение на предоставянето на информация от институциите на надзорните органи (*вж. и Регламент за изпълнение (ЕС) 1443/2017*).

Годишният финансов отчет (ГФО) се съставя към 31 декември на съответната година и трябва вярно и честно да представи имущественото и финансовото състояние на банката, финансовите резултати от дейността ѝ, промените в паричните потоци и собствения ѝ капитал, като по този начин предостави структурирана информация, която е необходима за широк кръг потребители при вземане на икономически решения. ГФО отразява и резултатите от ефективното използване на привлечените ресурси, които управлява банката, и така в съвкупност представя цялостната дейност към края на годината, за която се съставя.

---

¹ В съответствие с Регламент (ЕС) № 575/2013 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници (за капиталовите изисквания).

За да се постигнат тези цели, във финансовия отчет се предоставя информация за активите, собствения капитал, пасивите, приходите и разходите, паричните потоци, вноските от акционерите и разпределението на дивидентите за тях.

Широк кръг от потребители използват информацията от финансовите отчети и за всички тях тя е необходима, за да ги ориентира за финансовата стабилност на банката, за нейната рентабилност и възможността да генерира доходи, за капиталовата ѝ достатъчност (платежоспособност), за ликвидността ѝ, за стратегията и методите за управление на рисковете – кредитен, пазарен (в т.ч. лихвен, валутен, ценови, стоков), операционен, ликвиден, риск от концентрация. Ползвателите на информацията от финансовите отчети трябва да могат да преценяват бъдещите парични потоци на банката, тяхното разположение във времето и степента на тяхната сигурност.

Индивидуални (на самостоятелна основа) и неиндивидуални (консолидирани) финансови отчети

Въвеждане на тези две понятия възниква в случаите, когато банката е инвеститор в едно от следните предприятия: дъщерно, асоциирано или съвместно контролирано. Банка, която няма дъщерно предприятие, асоциирано предприятие или участие като контролиращ съдружник в съвместно контролирано предприятие, изготвя един финансов отчет и той *не представлява* индивидуален финансов отчет.

Когато банка е инвеститор в асоциирано предприятие или контролиращ съдружник в съвместно контролирано предприятие, тя изготвя и представя консолидиран финансов отчет независимо от това, че тя може да не бъде инвеститор в дъщерно предприятие.

Индивидуални (на самостоятелна основа) финансови отчети

(а) Финансови отчети, представени от предприятие майка, инвеститор в асоциирано предприятие или контролиращ съдружник в съвместно предприятие, при които инвестициите се отчитат по-скоро на база пряко участие в собствения капитал, отколкото на база отчетения резултат и нетните активи на предприятията, в които е инвестирано.

(б) При изготвяне на индивидуалните финансови отчети инвестициите на банката в дъщерни предприятия, съвместно контролирани предприятия и асоциирани предприятия, които *не са класифицирани* в съответствие с МСФО 5 "Нетекущи активи, държани за продажба и преустановени дейности" като държани за продажба (или включени в група за изваждане от употреба, която е класифицирана като държана за продажба), следва да бъдат отчитани или:

- по цена на придобиване (себестойност); или
- в съответствие с МСС 39 "Финансови инструменти – признаване и оценяване".

Това означава, че ако банката прилага метода на собствения капитал, в индивидуалния финансов отчет тя ще отчети инвестициите в тези предприятия по метода на цената на придобиване (по себестойност) и ще посочи тези инвестиции в позиция "Инвестиции в асоциирани, дъщерни и съвместни предприятия (осчетоводени по метода на собствения капитал, включително репутация)" в индивидуалните финансови отчети. Последваща валутна преоценка на инвестициите не се извършва.

(в) При изготвяне на индивидуалните финансови отчети инвестициите в дъщерни предприятия, съвместно контролирани предприятия и асоциирани предприятия, които са *класифицирани* в съответствие с МСФО 5 "Нетекущи активи, държани за продажба и преустановени дейности", следва да бъдат отчетани в съответствие с този МСФО, т.е. по по-ниската от балансовата стойност и справедливата стойност, намалена с разходите за продажба.

Консолидирани (неиндивидуални) финансови отчети

Консолидирани финансови отчети са отчетите на групата, представени като финансов отчет на едно предприятие. Консолидирани финансови отчети са отчетите, при изготвянето на които се прилага пропорционална консолидация или методът на собствения капитал. Следователно: когато имаме икономическа група на предприятие – майка с дъщерни дружества се изготвят два отчета:

1) Индивидуални (самостоятелни) финансови отчети, при които участието на банката майка в дъщерни дружества е представено като инвестиция, и

2) Консолидирани финансови отчети, които представят икономическата група като едно предприятие.

МСФО изискват представяне на сравнителна информация, поради което всеки финансов отчет с общо предназначение съдържа и сравнителна информация за предходната година. Тя следва да бъде представена така, че да е в съответствие с начина на представянето на информацията от текущата година.

Годишният финансов отчет с общо предназначение и при банките съдържа следните компоненти:

- Счетоводен баланс (отчет за финансовото състояние).
- Отчет за всеобхватния доход (всеобхватните приходи и разходи) за периода.
- Отчет за промените в собствения капитал за периода.
- Отчет за паричните потоци за периода.
- Приложение, което съдържа описание на счетоводната политика и други допълнителни оповестявания.
- Отчет за финансовото състояние към началото на най-ранния сравнителен период – когато предприятието прилага счетоводна политика със задна дата или прави преизчисление със задна дата на статии в своите финансови отчети.